

a) Kommentar til nøkkeltallene og kildene i kapittel 1

Tall for skoleåret 2011 – 2012 viser 78 elever på Vg2 skogbruk og 45 inngåtte lærekontrakter. I 2013 var det 51 primærsøkere til læreplass på skogfaget. Av disse har 16 tegnet lærekontrakt, dvs. 31.37 % av søkerne. Det har med andre ord vært en betydelig nedgang i antall læreplasser.

Til sammenlikning har 60.3 % av søkerne til læreplass på naturbruk fått læreplass, og gjennomsnittet for alle yrkesfaglige program ligger på 64.2 %. Andelen som får læreplass i skogfaget er med andre ord vesentlig lavere enn andelen både på naturbruk generelt og på yrkesfagene sammenlagt.

b) Fremtidig behov for faglærte arbeidstakere i skogfaget

På bakgrunn av nedleggelsen av Södra Cell Tofte, samt senere års nedleggelser av tilsvarende virksomheter, har skogbruket i 2013 vært preget av usikkerhet. Av denne grunn er det naturlig å forvente redusert interesse for utdanning til fagarbeider i skogfaget. Imidlertid har skognæringen selv fokusert på fremtidige muligheter og behov for rekruttering og kompetanse ved å synliggjøre næringen og næringens fremtidsmuligheter. Næringen er dessuten i dialog med politiske myndigheter med tanke på å forbedre dagens rammebetingelser for norsk skogbruk.

Til tross for nedleggelser i celluloseindustri og usikkerhet i hele verdikjeden, er tømmeravvirkningen opprettholdt som følge av råvareeksport. En stor andel av norsk tømmer blir i dag eksportert til Sverige og Tyskland. Dette skaper usikkerhet for råvaretilgangen til sagbruksindustrien i grenseområdene der konkurransen er sterkest. Samtidig er massevirkeavsetningen i hovedsak orientert mot samme svenske kjøper, noe som utløser risiko for markeds- og prisendringer. Samtidig er behovet for fiber stort og voksende med den eksponentielle befolkningsveksten. Det oppstår konflikt mellom behovene for forbruksvarer, matvareproduksjon og energi i global målestokk.

Matvarearealer brukes i stor målestokk for produksjon av biodrivstoff, dyrefor, bomullsproduksjon osv. som følge av generell velstandsutvikling i tett befolkede deler av verden. Den boreale barskogen med sine lavutnyttede, langfibrede virkeskvaliteter er i en særstilling for å lage både unike miljøvennlige produkter og substitutter til produkter som i dag legger beslag på matjord eller er sterkt klima-negative. Konkurransparameterne er imidlertid en utfordring for etablering av ny skogsindustri i Norge, et forhold det arbeides aktivt politisk for å utbedre. Inntil årtusenskiftet var verdiskapingen i norsk skog- og trebransje større enn i fiskeri og havbruk og forutsetningene er gode for å utvikle verdikjeden.

Behovet for rekruttering av faglærte opprettholdes. Vurdert av skognæringen selv antydes et årlig rekrutteringsbehov på anslagsvis 40 elever for å opprettholde dagens aktivitetsnivå i skognæringen (Velg Skog). I etterspørsel av faglærte vektlegges spisskompetanse i større grad enn tradisjonell breddekompetanse for skogfaget. Vurdert ut fra skognæringens for så vidt beskjedne rekrutteringsbehov vil det være avgjørende at fagopplæringen bygger opp under gode miljøer for lærling. Dagens situasjon preges av små klasser og mange skoletilbud med begrensede ressurser.

c) Endringer i bedriftsstruktur og lignende som har eller kan få betydning for opplæring til skogfaget

Det er usikkerhet knyttet til framtidige politiske rammebetingelser i skogbruket. Usikkerheten må forventes å sette preg på rekruttering til yrket og til vilje og mulighet til å ta inn lærlinger. Med forventninger om en ny epoke i norsk skog- og trenæring er imidlertid behovet for kompetanse større enn på lenge.

d) Teknologiske nyvinninger som har eller kan få betydning for sysselsettingen som fagarbeider i skogbruket

Som følge av lønnsnivå er kapitalintensiv produksjon tyngre vektlagt enn den arbeidsintensive. Bransjen preges derfor av høyteknologisk løpende utvikling, og er blant de bransjene som kan vise til den sterkeste utviklingen de siste ti-årene. Tilnærmet all skogavvirkning er i dag fullmekanisert. Videre teknologisk utvikling vil derfor trolig ha liten innvirkning på dette arbeidskraftbehovet. Manuelt skogsarbeid er i det vesentligste redusert til arbeidsoppgaver tilknyttet skogkultur. Dette arbeidet utføres ofte av egne skogsentreprenører som benytter ufaglært (utenlandsk) arbeidskraft. En videre mekanisering som også omfatter dette arbeidet vil følgelig bare marginalt redusere etterspørselen etter fagarbeidere i skogfaget.

Forskning rundt "nye anvendelsesområder" for trevirke kan bidra til økt etterspørsel etter tømmer og økt avvirkning, og dertil økt etterspørsel etter faglært arbeidskraft.

e) Endringer i nasjonal lovgivning og/eller nye myndighetskrav som har eller kan få betydning for skogfaget

Skogbruket preges av stor usikkerhet knyttet til konkurranse og framtidige rammevilkår.

Signaler fra myndighetene, bl.a. uttrykt gjennom nedsettelsen av Skog 22, gir uttrykk for politisk vilje til å gi skogbruket et løft i form av bedre rammebetingelser. Dette sammen med en eventuell satsing på forskning rundt nye anvendelsesområder for trevirke, kan bidra til økt skogavvirkning, og dermed økt etterspørsel etter faglært arbeidskraft.

f) Endringer i internasjonale rammebetingelser som har eller kan få betydning for skogbruket

Skogbruket er i dag en stor mottaker av utenlandsk arbeidskraft. For det meste gjelder dette ufaglært arbeidskraft. Utenlandske operatører setter press på det norske markedet, og presser ut norske aktører i skogbruket. Prispresset skjer gjennom lave anbud som går på bekostning av lønns og arbeidsvilkår.

Videre må det kunne forventes en økt andel av særlig svenske skogsoperatører i norsk skogbruk. Dette blant annet som følge av geografisk nærhet, og et høyere norsk lønnsnivå enn i Sverige. Med dette som mulig framtidsutsikter er det viktig med kontakt med svensk skogbruk og svenske utdanningsmyndigheter med tanke på å sikre at norske fagarbeidere holder et minst like høyt faglig nivå som i Sverige.

g) Øvrige endringer

Endringer i det ytre miljø grunnet klimaendringer: Mer regn og et mildere klima med kortere kuldeperioder medfører nye utfordringer og forutsetninger i form av vanskeligere og mer kostbare driftsforhold.

Endringsforslag

Vg3 Skogfaget

FRNA har sendt endringsforslaget til direktoratet, og avventer svar på dette.

SKOGFAGET

Informasjon fra LÆRLINGUNDERSØKELSEN 2014 (besvart av lærlinger)

Er du enig i disse utsagnene om skoledelen av opplæringen din (Vg1 & Vg2)?

1. Undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det jeg skulle lære i lærebedriften

Helt uenig (=1)	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig (=5)	Snitt
0	1	2	2	2	3,71

2. Praksisen på skolen var relevant for opplæringen i arbeidslivet

Helt uenig (=1)	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig (=5)	Snitt
0	1	1	2	3	4

3. Det er gode framtidsutsikter i den bransjen jeg er i nå

Helt uenig (=1)	Nokså uenig	Verken enig eller uenig	Nokså enig	Helt enig (=5)	Snitt
1	1	1	4	0	3,14